

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/29977> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Çamci, Anil

Title: The cognitive continuum of electronic music

Issue Date: 2014-12-03

SAMENVATTING

In dit boek onderzoek ik de specifieke cognitieve eigenschappen van het luisteren naar elektronische muziek. Ik maak hierbij gebruik van een methodologie waarbij artistieke praktijk, cognitieve experimenten en theoretische vertogen de basis vormen. Op deze manier tracht ik specifieke vragen te beantwoorden die betrekking hebben op de manier waarop wij elektronische muziek ervaren en hoe deze muziek werkt op het niveau van waarneming, cognitie en affectie. Daarnaast onderzoek ik welke concepten in het brein van de luisteraar geactiveerd worden en waarom en hoe dit gebeurt. Ik stel dat onze ervaring van elektronische muziek wordt geleid door een cognitief continuum dat geworteld is in onze alledaagse ervaringen. Het strekt zich uit van abstract tot representatief, en is gebaseerd op de relatie tussen gebaren in elektronische muziek en gebeurtenissen in de natuurlijke, alledaagse omgeving.

In hoofdstuk 1 is het artistieke raamwerk voor deze studie ontwikkeld. Eerst schets ik een historisch overzicht van elektronische muziek, waarbij ik me richt op de ontwikkeling van nieuwe stijlen en de theorievorming omtrent deze vorm van muziek. Gecombineerd met een analyse van gangbare termen die betrekking hebben op elektronische muziek, beoog ik met dit overzicht de stilistische reikwijdte van de discussie in dit boek aan te geven. In de daaropvolgende sectie geef ik aan welke artistieke activiteiten ik tijdens mijn onderzoek heb ontplooid. Dit overzicht bevat informatie over het materiaal, de compositietechnieken, de narratieve structuren en de programmatoelichtingen van de acht composities waar in dit boek naar wordt verwezen. Dit heeft tot doel om zowel mijn artistieke intenties uiteen te zetten, alsook om aan te geven wat voor onderzoek ik heb gedaan om tot daadwerkelijke elektronische muziekstukken te komen. Bovendien was ik op deze manier in staat om de poëtische dimensies van deze stukken te laten zien, dimensies die in de volgende hoofdstukken worden onderzocht.

In hoofdstuk 2 geef ik een uitgebreid overzicht van de experimenten die ik in het kader van mijn onderzoek heb uitgevoerd. Ik bespreek eerst de analytische en experimentele benaderingen van elektronische muziek, waarbij ik begin bij de wetenschappelijke ontwikkelingen in de jaren vijftig, die een historische precedent hebben geschapen voor dergelijke onderzoeken. Daarna zet ik mijn motivatie achter het experimentele ontwerp uiteen en geef ik aan wat de beperkingen van gelijkaardige benaderingen zijn. Na een opsomming van voorlopige studies die ik uitgevoerd heb, doe ik uitgebreid verslag van de doelen, de drijfveren en de manier van uitvoering van het experiment. In de daaropvolgende sectie schets ik een overzicht van de statistische resultaten die het experiment heeft opgeleverd, en zijn deze data geanalyseerd. De methodes om dit te bewerkstelligen bestonden onder meer uit datavisualisatie, vergelijkende analyses, categorisering van de beschrijvingen en discoursanalyse. De interpretatie van deze analyses is doorheen dit boek verwerkt.

Hoofdstuk 3 heeft als doel de cognitieve grondslagen van elektronische muziek te specificeren. Hiertoe breng ik eerst de discussies omtrent de evolutionaire en culturele aspecten die bepalend zijn voor het muzikale gedrag van mensen in kaart. Empirisch bewijs, geleverd door een breed scala van onderzoeken op het gebied van muziekcognitie, vormde de basis waarop ik het materiaal en de taal van instrumentale muziek kon bespreken. Daarnaast heb ik een overzicht gegeven van de semantische en affectieve processen die een rol spelen bij het waarderen van muziek door luisteraars. Vervolgens bespreek ik de eigenschappen van het componeren van elektronische muziek. Op deze manier benadruk ik het belang van de luisterervaring bij het componeren, alsook de rol van technologie bij het componeren.

Vervolgens introduceer ik in dit hoofdstuk een adaptatie van het model van muzikale semiose, dat oorspronkelijk ontwikkeld is door de musicoloog Jean-Jacques Nattiez. De concepten poiesis en esthesis spelen in dit model een cruciale rol. Met behulp van deze adaptatie wil ik het luisteren loskoppelen van een communicatieve hiërarchie tussen kunstenaar en publiek, teneinde de nadruk te kunnen leggen op de complexiteit van het luisteren. Daarnaast identificeer ik de specifieke cognitieve activiteiten die een rol spelen tijdens het luisteren. Tenslotte beschrijf ik een samensmelting van muzikale talen, een die de componist van elektronische muziek een cognitief continuum biedt van abstract naar representatief. Hierbij maak ik gebruik van de resultaten van de experimenten die in het kader van dit onderzoek zijn uitgevoerd.

In hoofdstuk 4 construeer ik een semantisch netwerk dat de relaties tussen alledaagse gebeurtenissen, onze waarneming van de geluiden die deze gebeurtenissen produceren, en de gebaren in elektronische muziek weergeeft. Ik specificer vervolgens de rol die onze cognitieve vaardigheden spelen in onze ervaring van elektronische muziek, waarbij ik gebruik maak van modellen die ontwikkeld zijn in de neuropsychologie en de semiotiek. Daarna bespreek ik wat een muzikaal gebaar is, en geef ik zowel een belichaamde als een metaforische interpretatie van dit concept. Dit vormt het uitgangspunt voor mijn definitie van gebaren in elektronische muziek, een definitie die intrinsiek beïnvloed is door de discussie van omgevingsgeluiden eerder in dit hoofdstuk. Een gebaar in elektronische muziek kenmerkt zich doordat het een communicatieve betekenis in zich draagt, eenheid creëert, causaliteit impliceert, werkt op verschillende tijdsschalen, samen met andere gebaren klinkt en intentionaliteit impliceert. Elk aspect van deze definitie wordt geïllustreerd met fragmenten uit luisterverslagen, verzameld tijdens de luisterexperimenten. Deze interdisciplinaire benadering van muzikale gebaren stelt mij in staat om nieuwe inzichten te bieden in de communicatie tussen de componist van elektronische muziek en de luisteraar.

In hoofdstuk 5 betrek ik het concept “diegese” bij de luisterervaring van elektronische muziek, met als doel de belichaamde en semantische dimensies van deze ervaring onder woorden te brengen. Na een bespreking van verschillende interpretaties van diegese, die betrekking hebben op verschillende kunstvormen, concludeer ik dat het luisteren naar elektronische muziek een samenspel van mimetische en diegetische luistermodi is. Vervolgens zet ik uiteen op welke manieren elektronische muziek narratief kan zijn, waarbij ik gebruik maak van mijn gebaar/gebeurtenis-model. De uitkomsten van mijn experimenten combineer ik daarna met empirische onderzoeken teneinde de praktische implicaties van het theoretische vertoeg eerder in dit hoofdstuk onder woorden te brengen. Ten slotte verenig ik de esthetische verslagen van de luisterexperimenten met de poëtische praktijk die het componeren van elektronische muziek is, door de kenmerken van de semantische en fysieke domeinen uit het ervaringspectrum van elektronische muziek te benaderen in de vorm van compositiestrategieën.